

probos

● *Historische bouselementen*

Patrick Jansen

Inhoud presentatie

- Wie is Probos?
- Het project
- Wat hebben we allemaal?
- Cultuurhistorie in het beheer

Wie is Probos?

- Kennis- en innovatiecentrum voor meer en beter bos
- Gezonde financieringsbasis - goede balans tussen bosfuncties
- Kennisontwikkeling – Kennisverspreiding – Innovatie
- 10 mensen (opleiding bosbeheer, HBO en univ.)
- Projectorganisatie

Het project

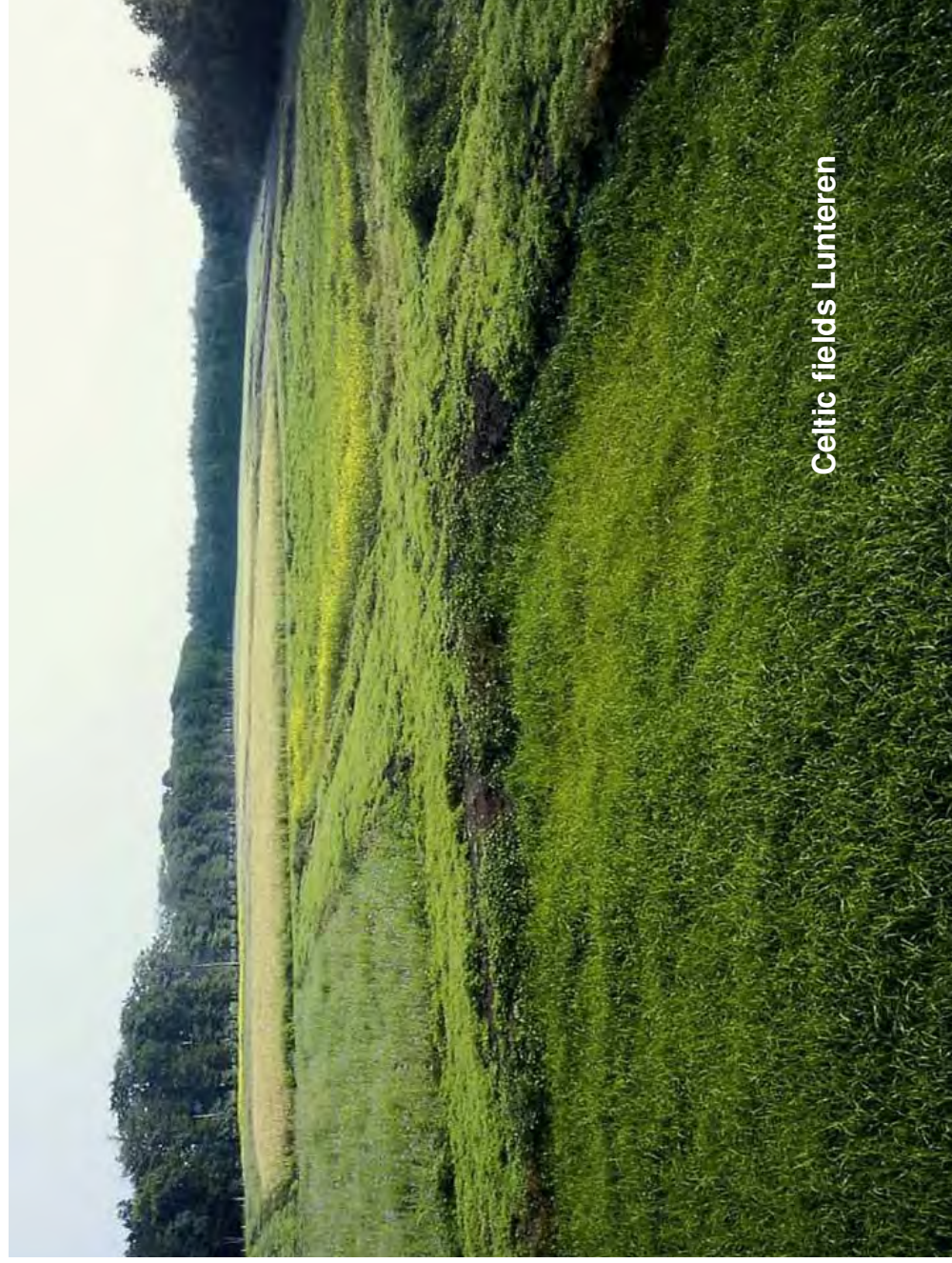
- Doel: aandacht voor cultuurhistorie
- Activiteiten:
  - Inventarisatie (AHN, bronnen, veld)
  - Herstel
  - Communicatie (excursies, boek, brochure, website, symposium)
- Werkgebied: Nederrijkswald (Ketelwald)
- Financiers: Prov. Gelderland, gem. Groesbeek, Staatsbosbeheer, Prins Bernhard Cultuurfonds

Wat hebben we allemaal?

Boombos, Hakhoutbos, Spaartelgenbos, Middenbos, Plantage, Griend, Strubben, Kooibos, Bladakker, Stinzenbos, Boomkwekerij / Plantsoenkwekerij, Arboretum, Bosket / Bosquet, Grensboom, Markeringsboom, Doeleboom, Bakenboom, Tiendboom, Kroezeboom / Kruisboom, Herdenkingsboom, Breukboom, Spijkerboom, Koortboom / Lapjesboom, Galgenboom, Gerechtsboom / Gerechtsdingboom, Aanplakboom / Dorpsboom, Etagelinde, Kapelboom, Hellige boom, Kinderfiesboom, Knotboom, Leiboom, Hoogstamvruchboom, Boongroep, Erfboom, Kopsboom, Wensboom/Droomboom, Doodsboom, Uitkijkboom, Kruipboom, Scheiboom, Schutsboom, Laan / Formele laan, Enkele laan, Dubbele laan, Driedubbele laan, Boomrij, Brandsingel, Sterrenbos, Pate d'oe / Ganzevoet, Berceau / Loofgang, Arboretumlaan, Houtwal, Houtsingel, Elzensingel, Geriefbosje, Pestbosje, Hurfbosje, Koebocht / Koebosje, Dykswâl, Eizenmeet, Graff, Houtakker, Houtkade, Landscheiding, Haag, Struweelheg, Tuunheg, Vlechting, Tuin / Glint / Vrede, (Haag)Doelhof / Dwaaltuin, Hek, Tolhek, Wildweide / Voederakker, Warande, Brandstrook, Tocht / Netsteede, Legge, Bospoel, Hertenkolk, Veedrinkpoel, Kolk, Spoorolk, Balkengat, Dobbe, Bluswaterpoel / Branddobbbe, Hollestelle, Wasmeer, Grindput / Grindplas, Pet / Peigat / Trekpat, Zandput / Lunet(te), Eenden(schiet)put, Eendenkool, Visvijver, Vijver, Pingoruine, Miel, Wildwal / Wildvrede / Wildgraaf, Veekeringwal, Schapenkamp, Enkwal, Eswal, Grenswal, Celtic Field / Raatakker / Netakker, Landweer, Schans, Fort, Redoute / Ronduit, Lunet(te), Bedekte weg, Ringburcht, Kogelvangers, Tuinwal / Tuunwal, Bijenschans / Bijenstand, Kerkschans, Stufwâl / Zandheg / Zandgraaf, Kribben, Zandwal, Schurveling, Dijk/Kade, Rabatten, Beplantingsgreppels, Leemkuil, Grindkuil, Kiezelkuil, Zand(win)kuil, Zaagkuil, kschillersputje / Zeistee / Eenmansputje, Ijzerkuil, Kleiput, Tichelput / Tichelgat, Inlaag, Karrenland / Karrenveld, Dallegat, Moernergings- en selneringsresten, Zaaipot/Bezandingsgreppel, Grondbewerkingsgreppel, Gerooide stobbe, Ha-na, Kietspit, Grenskuil / , Kruiskuil, Isoleer/Vanggreppel, Loopgraaf, Schuttersput, Bomkrater, Geschutsstelling, Tankbracht (anti-tankgracht), Galgenberg, Grafheuvel, Urnenveld, (Grens)poel, Slakkenhoop, Uitzichtheuvel / Klekenbelt / Belvedere, Molenberg, Môtte / Kasteelberg, Terp / Wierd, Vluchtheuvel, Mijlberg, Karrenspoor, Hanzeweg, Hossenweg, Napoleonsweg, Romeinse weg, Jachtweg / Jachtlaan / Koningsweg / Prinsenweg, Doodweg / Lijkeweg / Lijkelaan, Kerkpad / Kerkenpad, Pelgrimsweg / Pelgrimspad, Paardenpaadje, Postweg, Knuppelweg / (Neolithische) Veenweg / Stokkenbrug / Veenbrug, Jaagpad, Bospad / Bosweg, Tra / Traai, Tiendweg, Holle weg / Graat / Greet, (Schaaps)dritten, Veedrift / Heerdgang, (Steen)Voorde, Trambaan, Spreng / Sprengenbeek, Sprengkop, Bovenbeek / Opgelide beek, Onderbeek, Wierd / Stuwvijver, Duinrel, Turfvaart+D149, Pet / Peigat, Wijk, Zanderijvaart, Heigraaf, Kanaal, Mergelwand/-groeve, Vuursteengroeve, Zandgroeve, Grenspaal / Grenssteen, Schandpaal, Banpaal, Rollepaal / Rollenpaal, Wegkruis / Devoitekruis, Hagekruis, Grenskruis, Zoankruis, Ijskelder, Duiventil / Duiventoren, Hunebed, Folly, Landart, Slingermuur, Graf / Begraafplaats / Kerkhof, Put, Schaapskool, Tabakkschuur, Steentabriek, Kalkoven, Watermolen, Boerderijen en bijgebouwen, Kasteel / Landhuis en bijgebouwen, Ruïne, Kapel, Kluis, Meestool, Aspergeversperning, Drakentandversperning, Tankmuur (anti-tankmuur), Luchtwachttoren, Fort, Lunet(te), Post / Accespost, Bunker / Kazemat, Sluis, Brug, Vloeiweide, Vloeiend, Blokverkaveling, Kamp, Strokenverkaveling, Stelling, Linie, Verboden kring, Schietbaan, Roodzand, Es / Enk / Eng / Akker, Legakker / Ribbe, Boereneff, Vinkenbaan

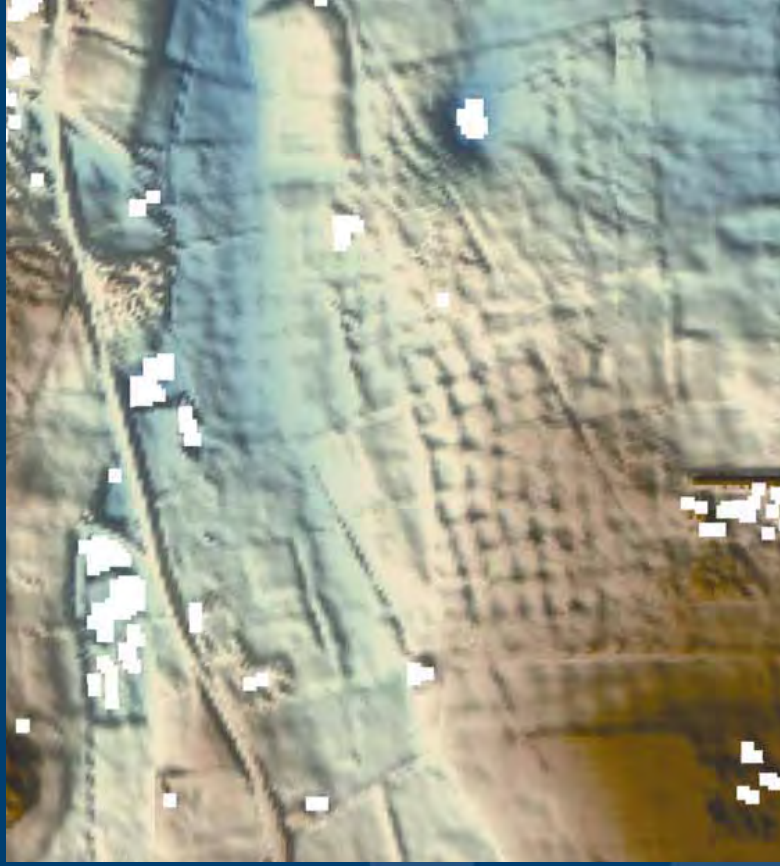

Celtic fields Lunteren

bron: 'Korte Beschrijvinghe van eenige vergetenen en verborgene Antiquiteiten', 1660.

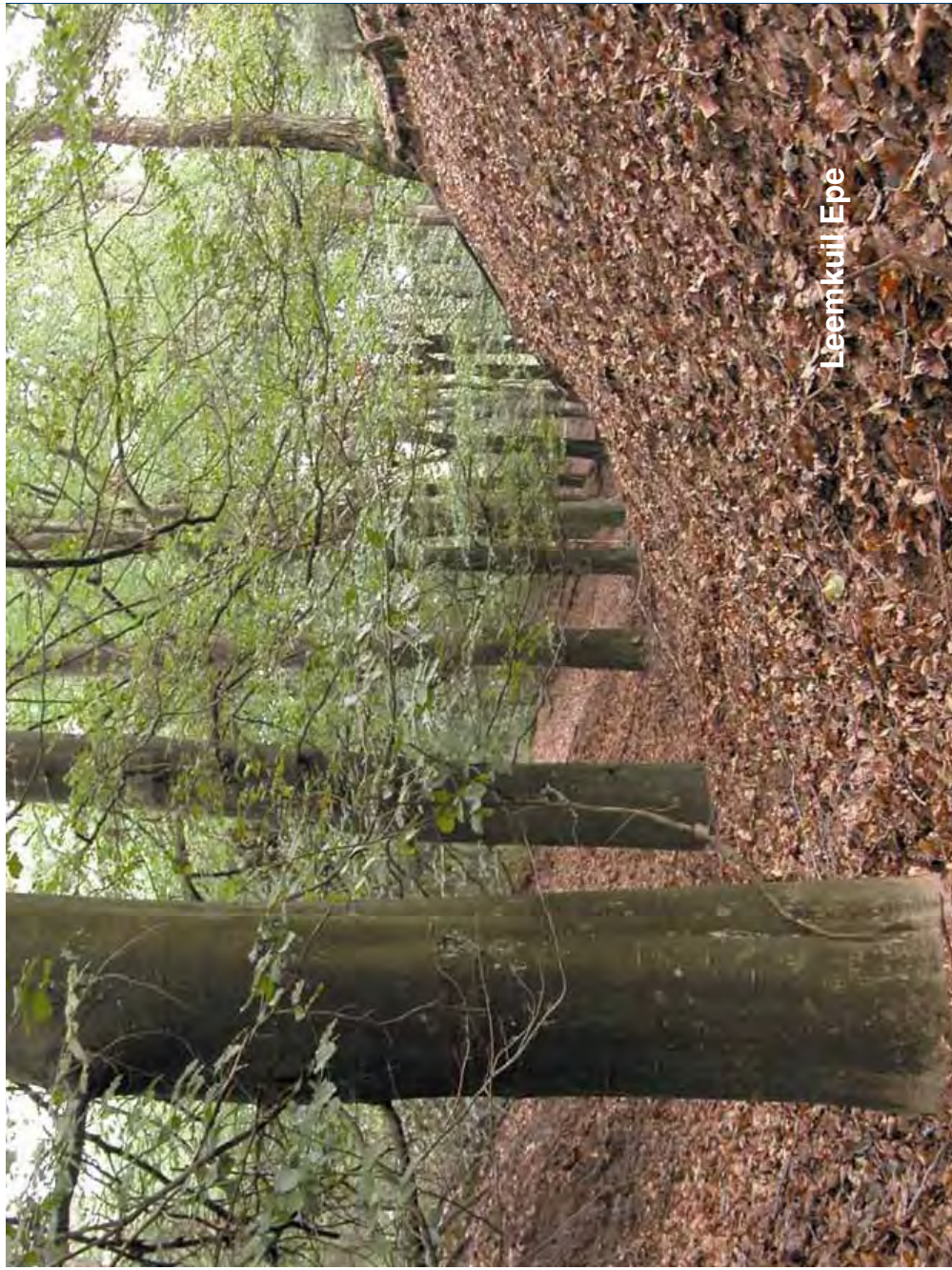
Actueel Hoogtebestand
Nederland (AHN)

De Zandgravers

LUNTEREN

Leemkuil Epe

Brandsingels gemeentebossen Epe

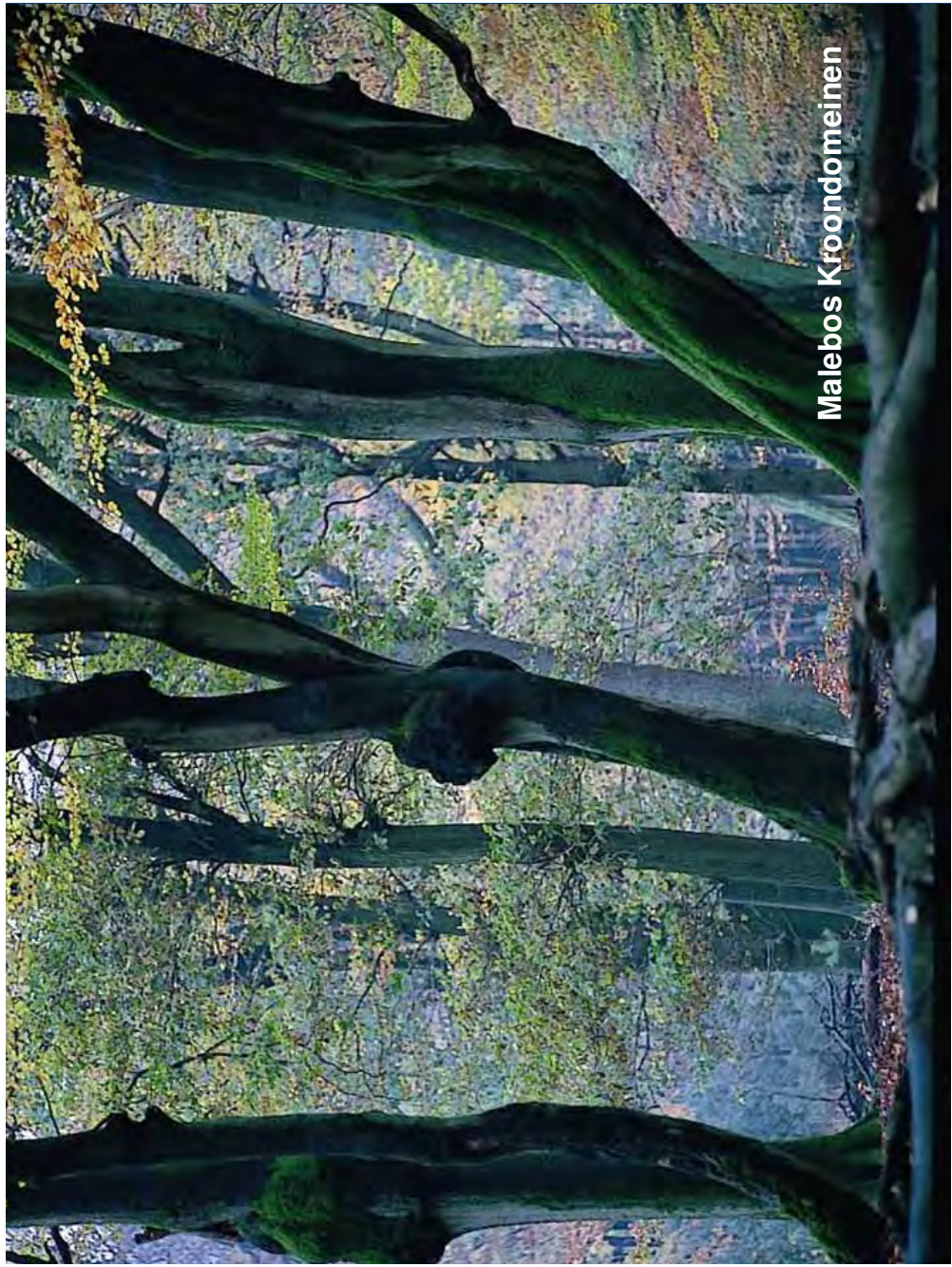

Grenswal landgoed Schovenhorst Putten

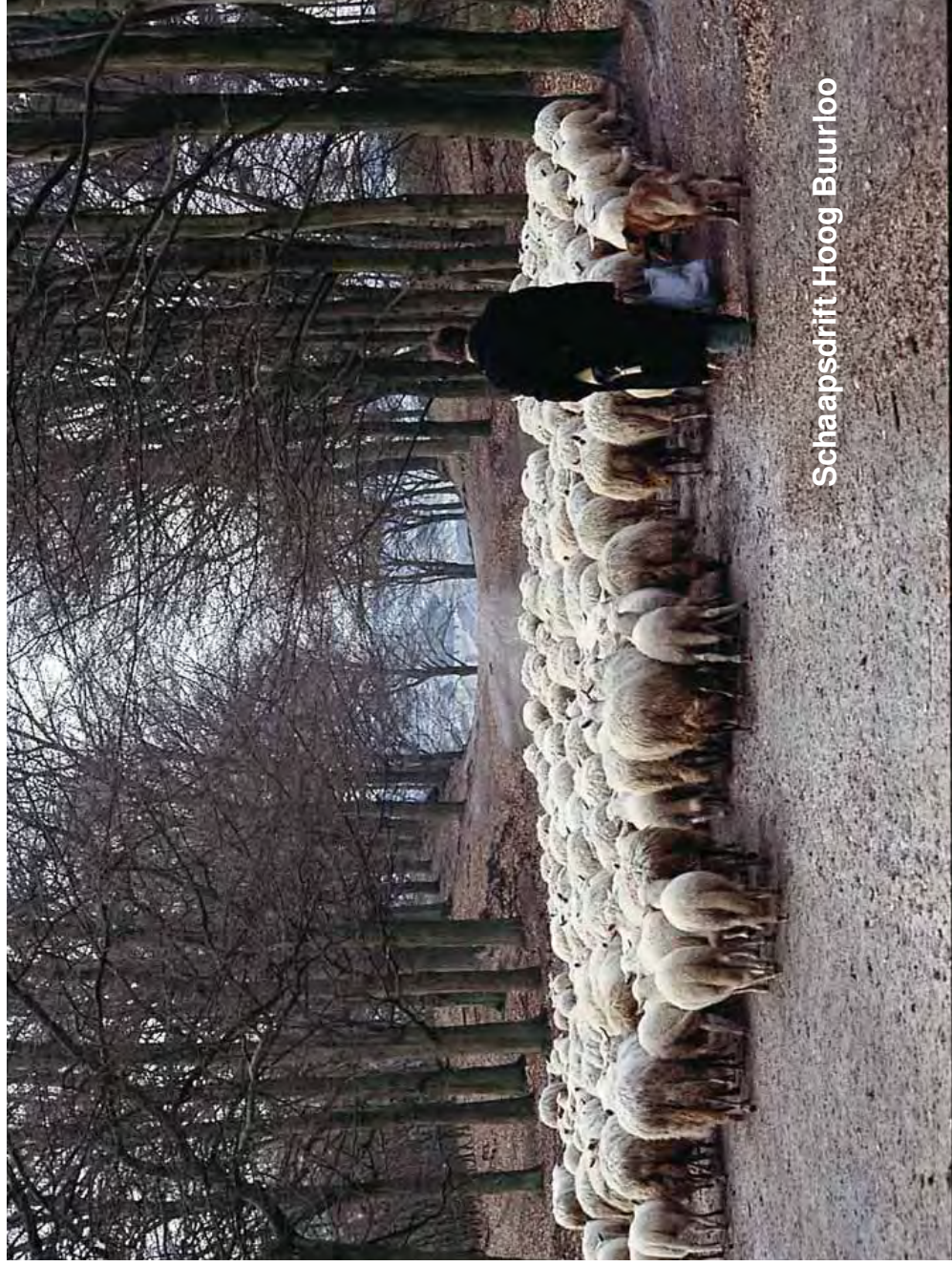

Rabattenbos landgoed Hoevelaken

Malebos Kroondomeinen

Schaapsdriфт Hoog Buurloo

Schaapskeor bij Renkum

Schapengraf Hoenderloo

Spreng landgoed Hoekelum

Veekeringwal landgoed De Dellen

Pol Planken Wambuis

Laan en uitzichtsheuvel Warnsveld

Prieel Woltersbergje Apeldoorn

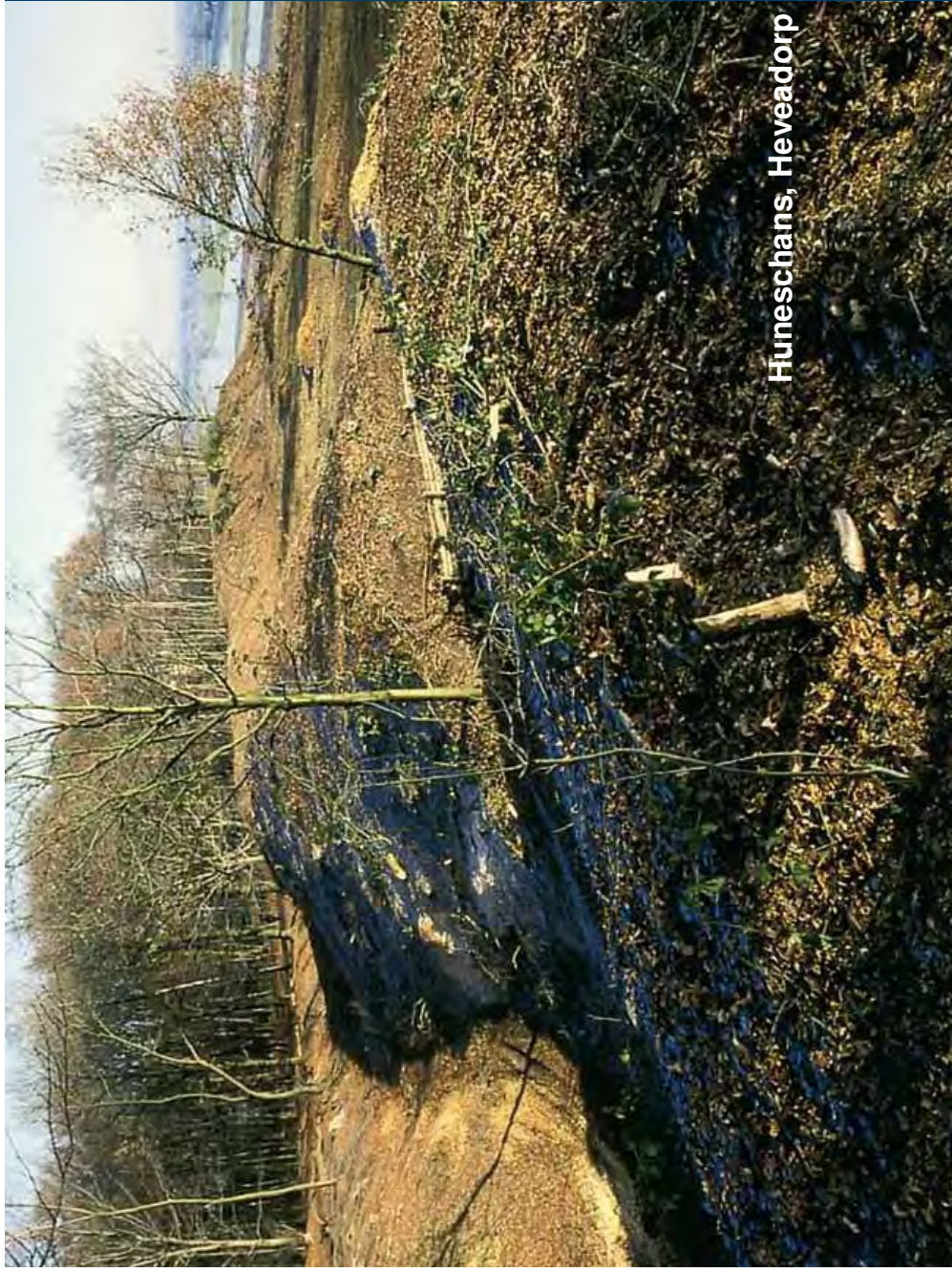

Herenzwembad Renkum

Doeleboom Renkum

Huneschans, Heveadorp

Cultuurhistorie als drager voor beheer

Cultuurhistorie kan goed worden verweven met:

- Natuur: Biodiversiteit (natuurlijkheid niet)
- Hout: Oogst past binnen historisch beheer
- Recreatie: Mensen vinden een streekeigen en afwisselend bos mooi (cultuurtoerisme) en hebben interesse voor historie

Zorg dat je weet wat je hebt!

- Historische waarde verliezen in principe niet erg, maar wel als het onbewust gebeurt, omdat je niet weet wat je hebt.

- Inventarisatie :

- Veldinventarisatie
- Kaarten
- (Lucht)foto's
- Archieven
- Oral history
- Oude beheersplannen
- Veldnamen
- Monografieën
- AHN-kaarten

- Analyse elementen (doel, ouderdom, beheer, ecologie etc.)

Wel of niet bewaren?

- Bossen zijn geen openluchtmuseum
- Probos werkt aan waarderingssysteem, met criteria als:
  - Betaalbaarheid
  - Belevings- en informatiewaarde
  - Zeldzaamheid
  - Gaafheid
  - Kenmerkendheid
  - Vervangbaarheid
  - Zichtbaarheid
  - Invloed op andere bosfuncties

Beheersstrategieën

- Behoud (beheer vrijwel altijd nodig)
- Accentueren (element op laten vallen)
- Restauratie (oorspronkelijke staat)
- Reconstructie

Renkums beekdal

Wildwat Veluwezoom